

recensioner

Bonow, Madeleine & Paulina Rytkönen (red) (2011) *Gastronomins (politiska) geografi*, Ymer 2011, vol 131, Svenska Sällskapet för Geografi och Antropologi., Stockholm. ISSN 0044-0477:131, ISBN 978-91-633-8677-0. (inbunden, 368 sidor)

Geography is the science of the present-day distribution phenomena on the surface of the earth. Ungefär: Geografi är vetenskapen om de nutida fördelningsyttringarna på jordens yta. Så skrev den svenska geografen Sten De Geer (1923: 2), och han reserverar sig sedan för uttrycket ”nutida” och inkluderar både historiska och framtidsaspekter. Men han ser geografi som en allmänvetenskap, som avser att förklara lägen och rumsliga relationer, oavsett vilka objekt som studeras. Det gör ämnet både vittomfattande och snävt, även om som De Geer också påpekar, geografen måste ha en god allmänbildning för att kunna förklara olika företeasers förekomst och rumsliga relationer. Öppenheten för olika objekt underlättar geografens samarbete med andra discipliner men kan även försvåra en förståelse för vad som är geografins egenart.

Årsboken Ymer har sedan 1970-talet valt två sorters objekt. Ungefär vartannat år en region (Arktis, Centralasien, Östeuropa etc), vartannat år ett tema (kartografi, katastrof, kommunikationer ...). Gastronomi är därför både acceptabelt och trendmässigt välvalt – man behöver bara kolla dagstidningarnas artiklar och reklam för matresor samt den senaste tidens matrelaterade epidemier. Ett multidisciplinärt projekt vid Södertörns högskola

har fungerat som stomme för boken och borgar för väl sammanhållna delteman. Författaruppsättningen är både internationell och flerdisciplinär.

I en inledande artikel belyser redaktörerna två tendenser inom mathållning – globaliseringen och en strävan mot det närodlade. Att det inte är en enkel dikotomi mellan ont och gott (i dubbel bemärkelse!) framgår av exemplet att importerade solvärmda Kanarietomater inte självklart är ekologiskt sämre än växthusdrivna svenska tomater även om man tar hänsyn till transporten.

Särskild uppmärksamhet ägnas skyddade ursprungsbeteckningar, försöken att skapa geografiska nischer av unika produkter, där Sverige varit sent ute och där den enda produkten med SGB – Skyddad geografisk beteckning – blivit (den ganska tråkiga) Sveciaosten. Paulina Rytkönen initierade artikel belyser svårigheterna med att lagskydda lokala gastronomiska kulturer. Som motvikt till Sveciaosten får vi en skildring av en levande matkultur i Jämtland och Härjedalen av Anna Berglund, kompletterad med en mer teoretisk artikel om gastronomi som kraft för regional utveckling. Flera andra artiklar behandlar ost, en produkt med anknytning till betesmark och lokala geologiska förhållanden, ”terroir”.

Bland övriga bidrag finns en kulturhistorisk upprättelse av en bortglömd fisk – ”den sprittande rudan” som odlades i dammar och utgjorde en viktig tillgång i den svenska överklassens mathållning fram till 1800-talet. I Östeuropa och Asien är den

fortfarande viktig, och i en nutid där ”the tragedy of the commons” – havens utfiskning – har tvingat fram nya och nygamla matvanor kan rudan kanske komma tillbaka som matfisk även i vår kräsna gastronomi. Madeleine Bonows och Ingvar Svanbergs artikel om rudan är intressant, välskriven och inte så tung som de flesta av de övriga bidragen.

Ymer 2011 är en nyttig utvidgning av geografiämnets innehåll. Trots mångfalden av författare och infallsvinklar är årsboken något ensidigt ost-orienterad. Vissa bidrag

lider av sär-skrivnings-sjukan, och titeln kunde ha klarat sig utan den post-modernistiska parentesens omkring ”politiska”. Men detta är radanmärkningar till ett speciellt och lärorikt nummer av årsboken.

Referens

De Geer, Sten (1923) On the definition, method and classification of geography, *Geografiska Annaler* 5: 1–37.

Thomas Lundén

mottagna böcker

Hans Antonson & Ulf Jansson (red) (2011) *Jordbruk och skogsbruk i Sverige sedan år 1900. Studier av de areella näringarnas geografi och historia*, Skogs- och lantbrukshistoriska meddelanden nr 53, Kungl. Skogs och Lantbruksakademien, Stockholm. (512 sidor)

Ulf Jansson (red) (2011) *Jordbruk och skogsbruk i Sverige sedan år 1900 – en kartografisk beskrivning*, temavärd Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien,

Sveriges Nationalatlas (SNA), Norstedts, Stockholm. (232 sidor)

*

Vill du recensera böckerna ovan eller annan litteratur inom geografi- och/eller utbildningsområdet för Geografiska Notiser? Hör i så fall av dig till recensitionsredaktör Karin Wakeham (mejl: karin.wakeham@liu.se, telefon: 0704 36 62 69).